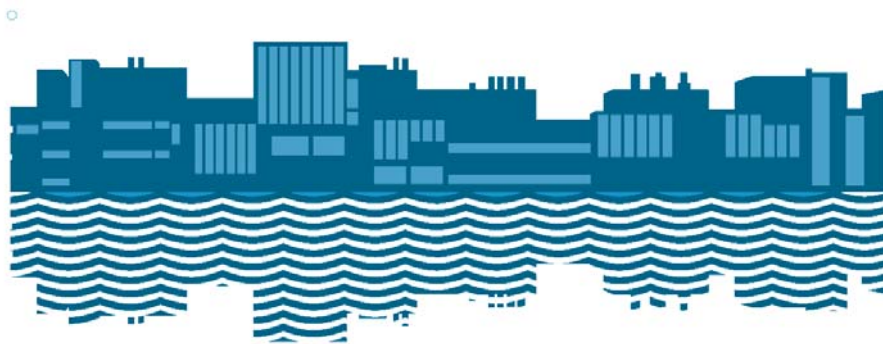

Palosuon linnustoselvitys 2011.

Jyväskylän yliopisto
Ympäristöntutkimuskeskus

Tutkimusraportti 125/2011

Tuomas Syrjä

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Laskentamenetelmä	1
3. Palosuon pesimälinnuston yleiskuvaus	2
3.1 Pesimälinnuston yleiskuvaus	2
3.2 Suojelullisesti merkittävät lajit.....	2
4. Palosuon linnustollinen arvo	3

Liitteet:

Liite 1. Karttakuva selvitysalueesta ja sillä havaituista suo- ja eri suojeluluokituksissa mainituista lajeista.

Liite 2. Selvitysalueella havaitut lintulajit.

Liite 3. Kuvat.

1. Johdanto

Tässä raportissa esitellään Yli-Iin kunnan alueella sijaitsevan Palosuon pesimälinnustoa sekä arvioidaan suoalueen linnustollista arvoa. Palosuon selvitysalue sijaitsee Palosuon turvetuotantoalueen itäpuolella, noin 15 km Yli-Iin kirkonkylästä itäkoilliseen. Selvitysalueen pinta-ala on 51 ha. Kartoitukset kattoi myös soiset reuna-alueet, enintään 50 m etäisyydelle karttaan merkitystä kartoitusalueen rajasta.

2. Laskentamenetelmä

Palosuon pesimälinnustoa selvitettiin kahdella maastokäynnillä 29.5.2011 ja 27.6.2011, joiden aikana alueen läpi kuljettiin kartoituslaskentamenetelmän ohjeita (Koskimies & Väisänen 1988, Koskimies 1994) soveltaen siten, ettei mikään kartoitettavana olleen alueen kohta jäänyt yli 100 metrin päähän laskijasta. Pesimälinnuston kannalta arvokkaimmissa selvitysalueen osissa (esim. ojittamattomat suoalueet, suolammet, puronvarret jne.) kartoituksen tarkkuutta nostettiin kuitenkin tästä, jotta suon linnustollisen arvon kannalta merkittävempien lajien esiintyminen alueella pystyttiin mahdollisimman luotettavasti selvittämään. Kartoitettavana ollut alue on esitetty kartalla liitteessä 1. Maastossa havainnot eri lintulajeista ja niiden reviireistä kirjattiin ylös peruskarttapohjille, joiden perusteella tehtiin myöhemmin tulkinnat eri lajien esiintymisestä ja parimääristä selvitysalueella. Kartoituksessa perusteena lajin pesimiselle käytettiin pääasiassa havaintoja lintujen reviirikäyttäytymisestä, joksi tulkittiin esimerkiksi laulava koiras, reviirikahakat, ruokaa kantavat tai varoittelevat yksilöt sekä pesä- ja poikuehavainnot. Varsinaisella inventointialueella esiintyneiden lintujen ohella selvitykseen otettiin mukaan myös alueen välittömässä läheisyydessä havaitut yksilöt, joiden reviirien katsottiin ulottuvan kartoitusalueen puolelle ja joihin mahdollisen turvetuotannon voisi arvioida vaikuttavan. Laskennat toteutettiin aamulla klo 3.00–10.00 välisenä aikana, jolloin lintujen lauluaktiivisuus on korkeimmillaan ja suurin osa linnuista siten helposti havaittavissa.

Suon linnustollisen arvon määrittelyssä kiinnitettiin erityisesti huomiota soille tyypilliseen lintulajistoon sekä eri suojeluluokituksissa mainittuihin lajeihin. Suolajit määritellään tässä raportissa Väisänen ym. (1998) esittämän lajilistan mukaan. Tähän lajilistaan on otettu vielä erikseen mukaan kapustarinta (*Pluvialis apricaria*), taivaanvuohi (*Gallinago gallinago*), isokuovi (*Numenius arquata*) ja pohjansirkku (*Emberiza rustica*), jotka ovat Pohjois-Pohjanmaalla pääasiassa suoympäristöjen lajeja tai suolla esiintyessään kuvaavat tiettyjä arvokkaan suoympäristön ominaisuuksia. Huomioituja suojeluluokituksia olivat Suomen uhanalaisuusluokitus (Rassi ym. 2010), alueellinen uhanalaisuusluokitus (Valtion ympäristöhallinto 2001), jonka vyöhykejaossa Palosuo kuuluu Pohjanmaahan, Euroopan Unionin lintudirektiivin (Neuvoston direktiivi 79/409/ETY) liitteen I lajit, joiden elinympäristöjä jäsenvaltioiden tulisi suojella erityistoimin, sekä Suomen kansainvälisen linnustonsuojelun vastuulajit, joiden EU:n lisääntyvästä kannasta vähintään 15 % on arvioitu pesivän Suomessa (Valtion ympäristöhallinto 2005).

3. Palosuon pesimälinnuston yleiskuvaus

3.1 Pesimälinnuston yleiskuvaus

Palosuon selvitysalue on pääosin metsäistä ja ojitettua. Tämän lisäksi alueella sijaitsee muutama vain laidoilta ojitettu vähäpuustoinen/avoin suoalue. Yhteensä alueella havaittiin 19 lajia. Varsinaisista suolajeista Palosuon selvitysalueella havaittiin kapustarinta (*Pluvialis apricaria*), liro (*Tringa glareola*) ja pohjansirkku (*Emberiza rustica*). Lisäksi alueella havaittiin neljän teeren parvi, joka lähti lentoon alueen pohjoislaidan vähäpuustoiselta suoalueelta. Pohjansirkkuja alueelta löytyi peräti kolme laulavaa koirasta. Suolajien lisäksi Palosuon pesimälajisto koostuu pääasiassa pohjoispohjanmaalaiselle metsäluonnolle tyypillisistä lajeista, joista runsaimpia ovat pajulintu (*Phylloscopus trochilus*), peippo (*Fringilla coelebs*) ja metsäkivinen (*Anthus trivialis*) sekä erilaiset tiaiset ja rastaat.

Täydellinen lista Palosuon laskenta-alueella havaituista lintulajeista on esitetty liitteessä 2.

3.2 Suojelullisesti merkittävät lajit

Kokonaisuudessaan Palosuon laskenta-alueella sekä sen välittömässä läheisyydessä havaittiin seitsemän eri suojelukategorioissa mainittua lajia (Taulukko 1.). Palosuon lajeista pohjansirkku (*Emberiza rustica*) luokitellaan nykyään Suomen uhanalaisten lajien luokituksessa (Rassi ym. 2010) vaarantuneeksi (VU) ja teeri (*Tetrao tetrix*) ja metso (*Tetrao urogallus*) silmälläpidettäväksi (NT) lajeiksi. Näistä lajeista teeri ja metso kuuluvat alueella havaittujen liron ja kapustarinnan ohella myös Euroopan Unionin lintudirektiivin liitteen I lajeihin. Suomen kansainvälisen linnustosuojelun erityisvastuulajeihin (Valtion ympäristöhallinto 2005) alueella havaituista lajeista kuuluvat tavi (*Anas crecca*), teeri, metso, liro ja leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus*). Havaituista lajeista liro on lisäksi Pohjois-Pohjanmaalla alueellisesti uhanalainen laji.

Selvitysten yhteydessä ei tehty havaintoja uhanalaisista petolinnuista. Luonnontieteellisen keskusmuseon rengastustoimiston sääksirekisterissä ja rengastettujen lintujen tietokannassa on tiedossa sääksen (*Pandion haliaetus*) pesä noin 2 km selvitysalueen kaakkoispuolelta. Kyseisessä pesässä on pesitty säännöllisesti ainakin neljänä vuonna peräkkäin. Tämän lisäksi vajaan kilometrin päässä selvitysalueelta on pesinyt muuttohaukka (*Falco peregrinus*) vuonna 2005. Näiden lisäksi on selvitysalueen lähiseudulta vuoden 2005 jälkeen lähes vuosittain tiedossa useampia varpushaukan (*Accipiter nisus*), kanahaukan (*Accipiter gentilis*), nuolihaukan (*Falco subbuteo*) ja tuulihaukan (*Falco tinnunculus*) pesintöjä. Pesinnät ovat sijainneet pääosin selvitysalueen läheisyydessä alueen itäpuolella. (Honkala 2011)

Suolajien sekä muiden suojelullisesti merkittävien lajien reviirien sijainnit on esitetty kartalla liitteessä 1 sekä täydellinen lista Palosuon laskenta-alueella havaituista lintulajeista liitteessä 2.

Taulukko 1. Palosuon selvitysalueella pesivät suolajit sekä eri suojeluluokituksissa mainitut lajit. Lajin uhanalaisuus = lajin uhanalaisuusluokitus Suomessa, NT = silmälläpidettävä laji, VU = vaarantunut laji. Direktiivilaji = EU:n lintudirektiivin liitteessä 1 mainittu laji. Vastuulaji = Suomen kansainvälisen linnustosuojelun erityisvastuulaji. Alueellinen = Suomen ympäristöhallinnon määrittelemät alueellisesti uhanalaiset lajit

Laji	Parimäärä	Uhanalaisuus	Direktiivi	Vastuulaji	Suolaji	Alueellinen
Tavi (<i>Anas crecca</i>)	1	-	-	x	-	-
Teeri (<i>Tetrao tetrix</i>)	1	NT	x	x	-	-
Metso (<i>Tetrao urogallus</i>)	1	NT	x	x	-	-
Kapustarinta (<i>Pluvialis apricaria</i>)	1	-	x	-	x	-
Liro (<i>Tringa glareola</i>)	1	-	x	x	x	x
Leppälintu (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	1	-	-	x	-	-
Pohjansirkku (<i>Emberiza rustica</i>)	3	VU	-	-	x	-

4. Palosuon linnustollinen arvo

Palosuon selvitysalueella havaittiin vain kolme varsinaista suolajia, mikä kuvastaa suoalan pienuutta sekä pääosin metsäistä yleisluonnetta. Eri suojeluluokituksissa mainittujen lajien määrä (7) on selvitysalueella kohtalaisen suuri. Suojeluluokituksissa mainittujen lajien parimäärät alueella ovat pieniä, vaikkakin vaarantuneeksi luokiteltuja pohjansirkkuja alueella havaittiin peräti kolme laulavaa koirasta. Kokonaisuudessaan Palosuota voidaan kuitenkin pitää linnustollisesti kohtalaisen merkittävänä kohteena, varsinkin kun otetaan huomioon sen läheisyydessä monena vuonna pesineet petolinnut.

KIRJALLISUUS

Honkala J. 2011. Sähköpostitiedonanto. Luonnontieteellinen keskusmuseo, eläinmuseo, rengastustoimisto. 15.6.2011.

Koskimies P. & Väisänen R.A. 1988: Linnuston seurannan havainnointiohjeet. Helsingin yliopiston eläinmuseo. 143 s.

Koskimies P. 1994: Linnuston seuranta ympäristöhallinnon hankkeissa – Ohjeet alueelliseen seurantaan. Vesi- ja ympäristöhallinnon julkaisuja – sarja B18. Helsinki. 83 s.

Neuvoston direktiivi 79/409/ETY, annettu 2.4.1979 luonnonvaraisten lintujen suojelusta.

Rassi P., Hyvärinen E., Juslén A. & Mannerkoski I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 685 s. <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=123017&lan=fi> Luettu 20.6.2011.

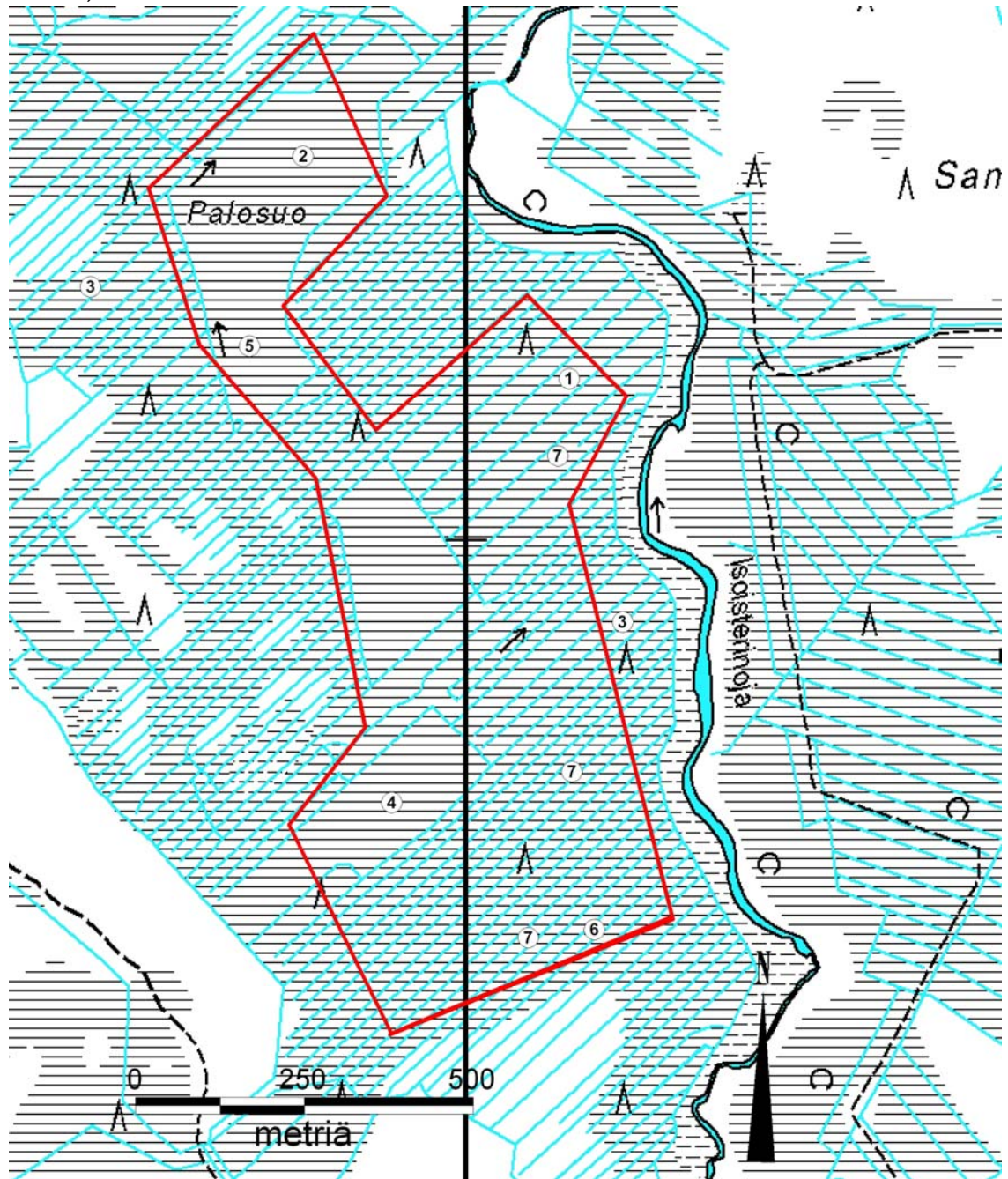
Valtion ympäristöhallinto 2001. Alueellisesti uhanalaiset linnut (NT, LC). www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=133970&lan=fi Luettu 20.6.2011.

Valtion ympäristöhallinto 2005. Vastuulajit, linnut.
www.ymparisto.fi/default.asp?node=9837&lan=fi Luettu 20.6.2011.

Väisänen R.A., Lammi E. & Koskimies P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. Otava. Helsinki.
567 s.

Liite 1. Karttakuva selvitysalueella havaituista suo- sekä eri suojeluluokituksissa mainituista lajeista. Selvitysalue on rajattu kartassa punaisella viivalla.

Palosuo, Yli-Ii

- 1 Tavi
- 2 Teeri
- 3 Metso
- 4 Kapustarinta

- 5 Liro
- 6 Leppälintu
- 7 Pohjansirkku

Liite 2. Palosuon selvitysalueella sekä sen välittömässä läheisyydessä havaitut lintulajit.

Tavi (*Anas crecca*)
Teeri (*Tetrao tetrix*)
Metso (*Tetrao urogallus*)
Kapustarinta (*Pluvialis apricaria*)
Metsäviklo (*Tringa ochropus*)
Liro (*Tringa glareola*)
Käki (*Cuculus canorus*)
Käpytikka (*Dendrocopos major*)
Metsäkirvinen (*Anthus trivialis*)
Punarinta (*Erithacus rubecula*)
Leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus*)
Laulurastas (*Turdus philomelos*)
Kulorastas (*Turdus viscivorus*)
Pajulintu (*Phylloscopus trochilus*)
Kirjosieppo (*Ficedula hypoleuca*)
Hömötiainen (*Parus montanus*)
Talitaiainen (*Parus major*)
Peippo (*Fringilla coelebs*)
Järripeippo (*Fringilla montifringilla*)
Vihervarpunen (*Carduelis spinus*)
Pikkukäpylintu (*Loxia curvirostra*)
Pajusirkku (*Emberiza schoeniclus*)
Pohjansirkku (*Emberiza rustica*)

Kuva 1. Avoimempaa palosuota. Kuva: Tuomas Syrjä.

Kuva 2. Metsäisempää ojitettua Palosuota. Kuva: Tuomas Syrjä.